Humanist

30-2
Tweewekelijkse uitgave van het
Humanistisch Verbond
Postbus 114, Utrecht
Tel. 030-31 81 45
15 januari 1975

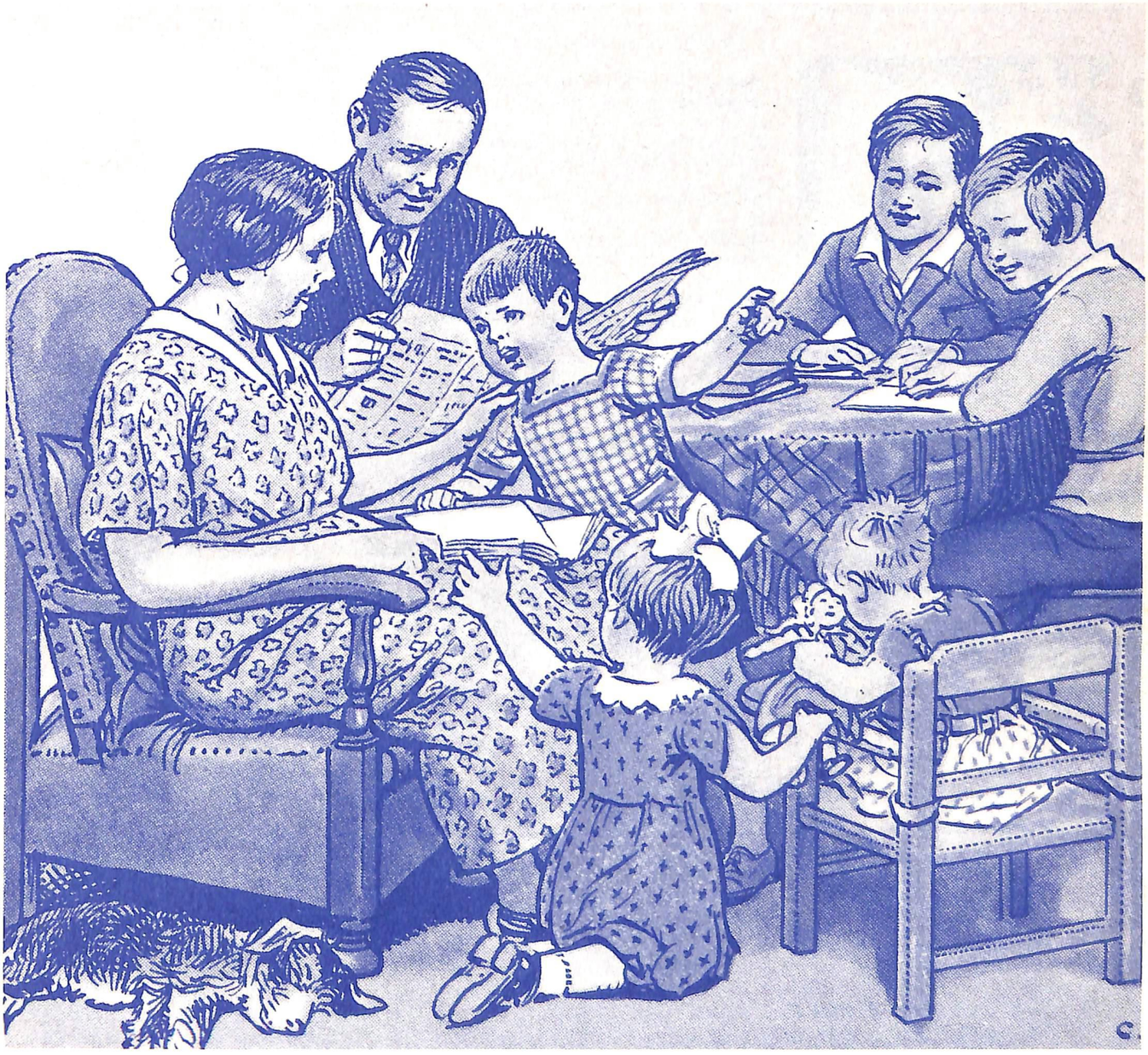

het gezin en andere samenlevingsvormen

humanist

Verantwoordelijk
voor de inhoud:
Hoofdbestuur H.V.
Eindredakteur:
Jetske Mijs
Layout: Lumax Utrecht
Druk: Lumax Utrecht
Redaktie-adres
Humanistisch
Verbond
Oudegracht 152
Utrecht
Tel.: 030-31 81 45

R&TV

RADIO
19 januari aktualiteiten
26 januari De vrouw als monument
2 februari aktualiteiten
9 februari symposium overleven

TELEVISIE

22.25 uur
26 januari: Humanisering van de Arbeid

Voorplaat:
Illustratie van C. Jetses uit „Het Boek van Pim en Mien", uitg. Sijthof, Leiden.

„Uilenfamilie", tekening van een eskimo uit Canada.

Op het Centraal Bureau komen herhaaldelijk vragen binnen over adressen en telefoonnummers.
Knip de lijst uit en hang haar naast uw telefoon, het bespaart ons en u extra werk en kosten.

Informatie-adressen

Humanistisch Verbond — Centraal Bureau — Oudegracht 152, Utrecht	030 - 31 81 45
Stichting Steunfonds Praktisch Humanisme Paulus Buyslaan 23, Amersfoort	033 - 1 64 74
H.O.I. Humanistisch Opleidings Instituut Oudegracht 152, Utrecht	030 - 31 81 45
Stichting Socrates (HB-taakgroep Wetenschappelijk Werk) Oudegracht 152, Utrecht	030 - 31 81 45
Humanistische Stichting voor Geestelijke Volksgezondheid en Centrum voor Humanistische Vorming (HB-taakgroep Geestelijke Verzorging en Vorming) Oudegracht 152, Utrecht	030 - 31 81 45
H.S.H.B. Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden Joh. Vermeerplein 1, Amsterdam-1007	020 - 71 11 12
H.I.V.O.S. Humanistisch Instituut voor Ontwikkelings Samenwerking Nassau Odyckstraat 8, Den Haag	070 - 24 75 52
Humanistisch Thuisfront — Centraal Bureau — (Humanistische Militaire Tehuizen) Weteringschans 251, Amsterdam-C.	020 - 25 07 91
Humanitas — Centraal Bureau — (Nederlandse Vereniging voor maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw) J. W. Brouwersstraat 16, Amsterdam-Z.	020 - 73 94 44
I.H.E.U. International Humanist and Ethical Union Oudegracht 152, Utrecht	030 - 31 21 55
Bureau Hoofdraadsman voor de Humanistische Geestelijke Verzorging in de Strijdkrachten Hoofdstraat 84, Driebergen	03438 - 24 71
Bureau Centraal Geestelijk Raadsman bij de Inrichtingen van Justitie Paulus Buyslaan 23, Amersfoort	033 - 1 32 82
Het Coornhert-huis. Humanistisch Vormingscentrum voor Militairen Hoofdstraat 83 Driebergen	03438 - 24 71

GROEPSWERK VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

Gespreks-, bezinnings- en politiserende groepen:
Jack Tsang en **Wieberen Koopmans,** H.V. postbus 114, Utrecht, tel. (030) 31 81 45.

Groepen geestelijke verzorging en **praat- en kontaktgroepen:**
Paul Kruyswijk, H.V. postbus 114, Utrecht, tel. (030) 31 81 45.
Jaap Bregman, Aert van Neslaan 507, Oegstgeest, tel. (071) 5 27 72.

Relationeel vormingswerk (**ontmoetings- en trainingsgroepen**):
Albert Nieuwland, J. W. Brouwersstraat 18, Amsterdam, tel. (020) 79 10 15.

Plaatselijk bij:
Ella Prins, Assen (05920) 1 44 90
Henk van Sandwijk, Apeldoorn (05760) 1 98 60.
Edith Nagel, Oosterbeek (085) 33 48 49.
Peter de Koningh, Utrecht (030) 71 52 91.
Albert Nieuwland, Amsterdam (020) 79 10 15.
Aat Breur, Amsterdam-Bijlmer (020) 98 17 19.
Evelien van Ingen Schenau, Koudekerk (bij **Leiden**) (01714) 36 84.
Tineke Ribbelink, Den Haag (070) 46 37 28.
Ineke Mattern, Delft (015) 56 34 39.
Arend Hemeltjen, Dordrecht (078) 7 28 55.
Hermien Tideman, Goes (01100) 78 04.
Coen Scholten, Eindhoven (040) 75 75 54.
Rie Toorens ing., **Haarlem** (023) 25 67 26.

Hoofdbestuur

13 december. Het hoofdbestuur is toch wel een beetje blij dat er een soort korte vakantie komt. Waarschijnlijk geldt dit ook voor allen op het Centraal Bureau. Ook al schiet ieder van ons waarschijnlijk tekort bij wat hij of zij kan bedenken dat er moet gebeuren, je ziet toch uit naar onderbrekingen als sinterklaas, kerst en oud-en-nieuw. We beginnen als hoofdbestuur weer op 3 januari.

Er is een financiële tegenvaller door het gedeeltelijk uitvallen van een fonds dat veel voor ons gedaan heeft. Het scheelt *f* 30.000 voor 1974, waardoor er over 1974 alsnog een aanzienlijk tekort kan ontstaan. Verdere tekorten dreigen, waardoor onze in de laatste jaren gesaneerde positie weer zal worden aangetast.

Laten we dan maar naar HIVOS kijken, het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking. Ik meldde reeds eerder dat een TV-uitzending over wat het Hivos doet, geld losmaakte. Het bedrag is blijven groeien tot *f* 65.000 aan giften en *f* 95.000 aan leningen. Goed zo! Laat geen van onze humanistische instellingen in de kou komen te staan! Ook het Verbond zelf niet uiteraard. Ten behoeve van het laatste werd er al gesproken over het indexeren van de contributie aan het inflatie-percentage.
Het Verbond zelf is er dus weer niet zo best aan toe. Dit blijkt ook uit het feit dat we *f* 1900 gingen afknibbelen van een bedrag van *f* 3400 dat werd gevraagd voor een nieuwe werksoort. Rondom de persoon van de heer Jaap Bregman wil men met „kontaktgroepen beginnen: geestelijke hulpverlening in groepsverband."

Het laatste nummer van de door de heer Fiege geredigeerde Humanist was net uit. Er werd geconstateerd dat het blad gedurende die tijd goed werd geredigeerd. Het was de bedoeling er een ledenblad aan te hebben, en dat is het in Fiege's tijd geweest. Het is nu aan Mevrouw Mijs om de woordenstroom van Humanist te gaan richten. Zij krijgt een nieuwe redaktiekommissie.

Ten behoeve van bestuurders uit onze kring die een hoofdbestuursvergadering willen bezoeken: de data in januari zijn: 17 en 31 januari, vervolgens waarschijnlijk 14 en 28 februari. (Let op het woord waarschijnlijk voor februari; zoek dus eerst bevestiging alvorens eventueel te komen).

Driebergen, 22 december 1974

Commentaar op Humanistisch Perspectief

Gelijkwaardigheid van alle mensen

Dr. A. J. Wichers
Alg.-sekretaris

Zoals velen zich zullen herinneren is er op het congres van 1973 een stuk gapasseerd dat de naam droeg van Humanistisch Perspectief. Volgens de toelichting bij dit stuk ging het er het Hoofdbestuur om een aantal belangrijke maatschappelijke doeleinden te formuleren, die samenhangen met onze beginselverklaring. Het opnieuw formuleren van de beginselverklaring zèlf was de aanleiding, terwijl het Perspectief werd toegevoegd als meer concretere uitwerking.
Het eerste punt uit het Perspectief betreft de fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen. Dit punt werd door mij uitgewerkt en daarna in het hoofdbestuur besproken.
We laten hier eerst de tekst uit het Perspectief volgen, daarna de toelichting van het Hoofdbestuur en tot slot nog een commentaar achteraf van mijzelf.

TEKST PERSPECTIEF:

Fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen en op grond daarvan verzet tegen ongelijke behandeling van man en vrouw, arm en rijk, blank en kleurling, hetero- en homofiel, godsdienstig en humanist, vreemdeling en nederlander, opdat optimale zelfverwerkelijking voor individuen en groepen realiteit en basis voor samenleving wordt.

TOELICHTING HOOFDBESTUUR

Een korte uiteenzetting over de vraag of mensen fundamenteel gelijkwaardig zijn, of wellicht niet, kan men openen met een aan zichzelf gerichte vraag.
Wat ondervind, of wat weet ik meer en anders dan andere mensen? Het kortst mogelijke humanistische antwoord moet zijn: er is niets dat mij van een andere orde doet zijn. Mijn naaste is dus niet fundamenteel anders dan ikzelf; hij is letterlijk mijn even-naaste.
Waar in het korte antwoord in de eerste plaats op wordt gedoeld is onze wezenlijk gelijke dierkundige en ook zielkundige opmaak, die de onderbouw is van al onze zijnswijzen, hoezeer die in hun uitwerkingen ook mogen verschillen. Zó gelijk is die opmaak zelfs dat er een medische en een psychologische wetenschap op gebouwd kunnen worden, dwars door alle culturen en individuele verschillen heen. We hebben wezenlijk gelijke lichamelijkheid, niet alleen in wat we zonder schroom tonen (ademen, eten, schuilplaats zoeken) maar ook in functies die we veelal intiemer houden. Voorts is het gemeenschappelijke aanwezig in het feit dat we een levenslot ondergaan, dat we niet geheel besturen: geboorte, dood, het vinden en verliezen van levensgezelschap, ziekte, lijden.
We reageren hierop met voor andere mensen gewoonlijk geheel begrijpelijke gevoelsuitingen en handelingen. In het algemeen zijn onze houdingen en uitingen voor andere mensen herkenbaar: liefde en haat, opstand en berusting, de sensaties van geluk en ongeluk, schuld en onschuld, recht en onrecht, vreugde en berouw, gewetensnood en morele zekerheid. En zelfs in ons weten verschillen we niet fundamenteel; ware dat wel zo, dan zou er geen wetenschap mogelijk zijn. Er is geen ontdekking echt als hij niet is medegedeeld aan en begrepen door anderen. Dit is een leven-omspannende lijst van gemeenschappelijkheden, waar ons individuele en ons per cultuur verschillende gedrag telkens slechts gevarieerde uiting van is. Maar hier zit meteen ook de moeilijkheid waar we mee worstelen, zodat het punt van de fundamentele gelijkwaardigheid telkens weer aan de orde moet komen. In ons dagelijks leven worden we er dikwijls toe geleid om op de eerste plaats onze verschillen te zien en dienovereenkomstig op anderen te reageren. In onze verschillen schuilt ongetwijfeld het grootste deel van de dynamiek van het leven, waarbij onze belangen — dat kunnen economische belangen zijn, maar ook diep zedelijke en culturele — voortdurend op het spel staan. Het gevaar is nu dat we, gedreven door deze belangen onze blik op medemensen zodanig verengen dat we alleen nog maar verschillen zien. Men ziet de medemens dan niet meer in zijn volle menselijkheid, en als dat eenmaal het geval is, is de stap naar de verkettering en de onverdraagzaamheid gauw gezet. De volgende stap kan zijn dat men menig medemens gaat zien als ding, zelfs als onding.

Dit wil niet zeggen dat we niet ook op verschillen zouden mogen of zelfs zouden moeten letten, maar dat is hier niet aan de orde. Hier is aan de orde, dat we onder de menselijke differentiaties de gemeenschappelijke basis moeten blijven erkennen, en in die zin onze gelijkwaardigheid.

NASCHRIFT

Dit was dan het korte commentaar. Heeft het hoofdbestuur hiermee zijn zegje weer gezegd? Het is de eerste keer dat een uitgewerkt uitgangspunt wordt gepubliceerd. We hebben later afgesproken dat er in volgende uitgangspunten nog kon worden veranderd.
Ik meen dat dat hier eigenlijk ook nodig was geweest, want nu ik het later herlees, ben ik er eigenlijk niet tevreden over. Als ik de tekst met heel formele ogen lees, dan is het de vraag of er voor de rijke nog wel iets overblijft dat hij wel mag doen als de arme niet kan (behalve dan zijn rijkdom uitdelen). Of de vrouw nog wel mag baren omdat de man dat nooit zal kunnen. Bovendien is het volgens deze tekst de vraag of de Staat ons nog wel effectief mag beschermen, onder andere tegen een toevloed van in onze samenleving weinig geïntegreerden die hier in de eerste plaats om economische redenen gekomen zijn, of tegen wie dan ook die er zich op beroept dat hij gehinderd zou worden in zijn „optimale ontplooiing". De tekst zou hier minder pertinent moeten zijn door zelf iets meer relativering op te nemen. Bijvoorbeeld:

Fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen en op grond daarvan verzet tegen zodanige ongelijke behandeling van bijvoorbeeld man en vrouw, arm en rijk, blanke en kleurling, hetero- en homofiel, godsdienstig en humanist, vreemdeling en nederlander, dat van een in het licht van de omstandigheden redelijkerwijs behaalbare of optimale zelfverwerkelijking van individuen en groepen geen sprake meer is, en het streven naar zulke zelfverwerkelijking als basis van de samenleving eigenlijk wordt ontkend.

Alleen aldus kan men bewerken dat — bijvoorbeeld — een Marokkaan in Nederland Marokkaan gelaten wordt, die economisch gezien — daarom is hij in de eerste plaats gekomen — zó wordt behandeld dat er van zijn zwakte als partij geen voordeel getrokken wordt. Want men kan in Nederland nu eenmaal niet zonder meer optimaal Marokkaan zijn; noch kan men als Marokkaan eisen in Nederland te worden toegelaten. Deze zaken zouden uit de andere tekst wel af te leiden zijn, en dan zou het illegaal zijn om tegenover wie dan ook nog nederlander te zijn.

Naar ik hoop maakt dit naschrift duidelijk waarom het begonnen is en waarom ik de tekst achteraf nog zou willen veranderen. **Het is dat we ons leven ten aanzien van anderen niet zo mogen inrichten alsof alleen de verschillen tussen mensen zouden tellen en niets anders. De gedachte van de fundamentele gelijkwaardigheid brengt mee dat er iets anders is dat uiteindelijk zelfs zwaarder telt dan alle verschillen: onze gemeenschappelijke menselijkheid waarmee we uit een evolutie tevoorschijn zijn gekomen.**

LEZEN

Vrede kun je leren

De Stichting Vredesopbouw heeft een speciaal nummer van haar gelijknamige maandblad gewijd aan vredesopvoeding van kinderen. Het is geïllustreerd door Peter Vos.
De wereld van de kleuters is een wereld met eigen regels en een eigen hardheid. Hier is de agressie nog vaak duidelijk herkenbaar. Moet je als ouder met deze agressie leven? Is kinderagressie – zij het iets anders – dan toch een introductie tot de volwassen agressie? Dit zijn enkele van de vragen die de psychologe Wil Jacobs in dit nummer behandelt.

Zij komt tot de slotsom dat er geen gemakkelijk model is, dat garantie op „succes" in zich heeft.
Vrede kun je leren, zegt de sociaal psycholoog Klaas Rodenburg (medewerker Nederlands Instituut voor Vredesvraagstukken). Maar al kun je leren een vreedzaam mens te worden, vredesopvoeding kun je niet losmaken van de rest van de opvoeding. Hoe het in het gezin toegaat, dat is vredesopvoeding. Of kinderen leren een conflict op een constructieve manier te gebruiken, dat leren ze thuis.
Hoe zit het dan met geweld op de televisie? Drs. Ad Kooyman (VPRO) kaatst deze vraag ook weer terug naar het gezin. Kinderen vinden de val van Beertje Colargol heel wat erger dan vallende bommen.
Het speciale nummer van Vredesopbouw bevat naast deze bijdragen een interview van de journalist Wim de Lange met mevrouw Lène Dresen-Coenders, gezinssociologe, die de houding van de moeder sterk van invloed acht op de vraag of de kleuter later een redelijk verdraagzaam en geëmancipeerd persoon zal zijn.
De prijs van dit blad is *f* 1,50 (plus *f* 0,75 portokosten).
Exemplaren van dit blad kunnen worden besteld bij de Stichting Vredesopbouw, Korte Houtstraat 20, Den Haag. Gironummer 55.21.20.

Gé Tielens: „Oud zit fout"

De bejaarden maken meer dan tien procent van onze bevolking uit; bijna anderhalf miljoen mensen die voor een goed deel opzij geschoven zijn of soms „voor hun eigen bestwil" opgeborgen zijn in tehuizen. Als zij zeggen dat zij niet te klagen hebben, moet men dat zo letterlijk mogelijk opvatten. Het karakteriseert hun machteloos berusten. De bejaarden zijn een „probleem" geworden.
Gé Tielens gaat na welke de fundamentele oorzaken zijn van het bejaardenprobleem:
- het veranderde gezin, dat veel mensen in de kou laat staan
- de meedogenloze competitie in de wereld van de arbeid
- het ontoereikende onderwijssysteem

Daarnaast analyseert hij de reactie van de samenleving op de veranderde betekenis van het ouder worden, die zich uit in:
- apartheidspolitiek van de sociale dienstverlening
- de onderschatting van de ouderen
- de bolwerkmentaliteit van het welzijnswerk.

Tegelijk worden de mogelijkheden aangegeven om in dit alles verandering teweeg te brengen. Een verandering waarmee wij zelf moeten beginnen. We dienen ons te realiseren dat vrijwel ieder echtpaar tussen de 50 en 55 jaar voortaan op zichzelf is aangewezen en de basis moet scheppen om een zinvol leven zonder kinderen, maar vol nieuwe contacten en bezigheden te leiden.
Uitgeverij Ambo, Bilthoven ± *f* 10,—.

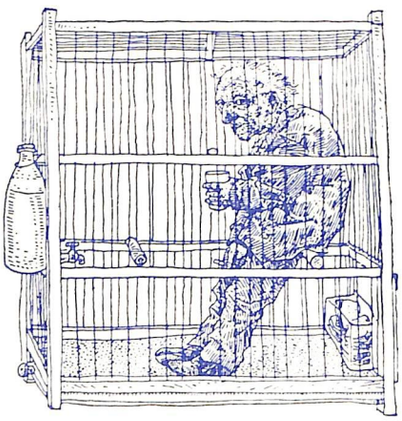

„Ont-moeten"
tijdschrift over groepswerk

Het groepswerk van het Humanistisch Verbond geeft een tijdschrift uit onder de naam Ont-moeten. Onlangs verscheen een dubbel-nummer onder redaktie van Albert Nieuwland, Peter Meeuwsen en Jos Schuermans.
Hierin een enthousiast pleidooi voor een nieuwe aanpak in de geestelijke verzorging (een ellendige naam, vindt de redaktie), geschreven door Jaap Bregman, die samen met de Cliëntenbond (een vereniging van ex-psychiatrische cliënten) praat- en contactgroepen wil gaan opzetten voor „mensen met problemen", die dreigen te verdwalen in het doolhof van de professionele hulpverlening en behoefte hebben aan „een luisterend oor, warmte, solidariteit en vooral een groep mensen met begrip waar ieder tot zijn recht kan komen".

Men denkt o.a. aan de mogelijkheid om groepen op te zetten met deelnemers die een gemeenschappelijk probleem hebben: bijv. invaliditeit, ongehuwd moeder zijn, ouder worden, angst of gescheiden zijn.
Hierbij zal de nadruk liggen op de maatschappelijke betekenis van het probleem.
Inlichtingen over deze nieuwe vorm van groepswerk worden graag verstrekt door Jaap Bregman (tel. 071-52772).

In „Ont-moeten" verder een uitstekend artikel over Luisteren geschreven door Denijs Bru. Wist u bijvoorbeeld dat het woord „luisteren" verwant is aan „verlichten?" Over Zelfontplooiing een interessante maar moeilijke en moeizaam geschreven verhandeling van Gerard Huizinga, Gronings docent in de humanistische psychologie.

Losse nummer van Ont-moeten zijn niet verkrijgbaar. Wél kunt u zich op dit 8 keer per jaar verschijnende blad abonneren voor slechts *f* 15,—. Te voldoen op postgiro 456508 t.n.v. A. Nieuwland, J. W. Brouwersstraat 18, Amsterdam.

J.M.

Nieuwe brochure van de Wijdere Quacker Gemeenschap
„Het licht op de kandelaar" van Dr. G. L. van Dalfsen

De schrijfster zet uiteen de overeenkomsten en verschillen tussen Humanisten en Quakers. Het is een voordracht, die zij onlangs voor de Humanistengroep in Hilversum heeft gehouden, gevolgd door een nabeschouwing over de discussie die na deze voordracht plaats had. Dr. van Dalfsen laat zien wat in de 17e eeuw, kort na het optreden van de Quakers, de mening van de Collegianten (in wezen 17e eeuwse Humanisten) over de Quakers was en hoe in de 20e eeuw de meningen over elkaar wel zijn veranderd, maar de verschillen nog van zodanige aard zijn, dat zij tot nog toe een samengaan of zelfs soms samenwerking hebben belemmerd.
De schrijfster licht deze verschillen toe aan de hand van originele lichtbeelden van kandelaar tot (storm)lantaarn, die een verhelderend licht werpen op de verhouding Quakers-Humanisten en reeds daarom deze brochure „Het Licht op de Kandelaar" de moeite waard maken.
De brochure is verkrijgbaar door overschrijving op postgiro 92216 t.n.v. Dr. F. Ketner, Gijsbrecht van Walenborchstr. 32, Utrecht, van *f* 1,40 + *f* 0,50 porto.

Henri Bienfait

Het gezin en andere samenlevingsvormen

Een kwart van de bevolking functioneert niet in gezin en samenleving. Het aantal echtscheidingen neemt toe, is volgens de statistieken in 8 jaar tijd verdrievoudigd. De markt wordt overspoeld met boekjes over huwelijk-relaties en -problematiek; titels als Crisis in het gezin, Open Huwelijk, worden best-sellers.
Begrippen als gezins-therapie, relatie-vorming, gezins-emancipatie doen hun intrede.

Waar precies de oorzaken liggen van deze zich snel uitbreidende belangstelling voor gezin en andere samenlevingsvormen, valt nóg niet te zeggen. Zeker is dat tradities worden bekritiseerd en verdwijnen, er over het algemeen méér wordt gedacht en geschreven over vrijheid, welzijn, waarde van menselijke relaties.

Hoe er zoal gedacht en geschreven wordt over het onderwerp gezin en andere samenlevingsvormen, daarvan krijgt men een goed overzicht in een onlangs verschenen documentatie- en informatiemap van De Horstink (de vijftigste DIC-map). De redactie-formule van de DIC-mappen is „verschuivingen in de samenleving te signaleren".

De map bestaat uit drie delen. Het eerste behelst een aantal sociologische beschouwingen over het wel en niet functioneren in gezin en samenleving en over seksualiteit. Het geeft enkele theoretische beschouwingen over de verschuivingen in de menselijke relatie en over de dieper liggende oorzaken daarvan.
Het tweede deel is het meest uitvoerig en laat (aan de hand van tijdschrift- en krantepublikaties) zien welke feitelijke samenlevingsvormen er bestaan. Het maakt onderscheid tussen paarrelaties, (gezin en samenwonen) en groepsrelaties (kommune en centraal wonen).
In een derde deel volgt een waardering van de verschillende relatie-patronen en een literatuuroverzicht.
Een opvallend helder en goed gedocumenteerd artikel in de DIC-map werd geschreven door Joke Forceville-van Rossum en Jan van Galen en eertijds gepubliceerd in „Speling" (1973, -25).

We nemen er hier enkele alinea's uit over.

„Dat het huwelijk onder felle kritiek staat, zal niemand ontkennen. Maar dat die frekwente kritiek aanwijzing ervoor is dat het einde van het konventionele huwelijk en gezin in zicht is, blijft vooralsnog een open vraag. Van Ussel (socioloog) acht dat een nieuwe mythe, al even onjuist als de mythe dat het huwelijk voor de mens hét redmiddel is. Naar zijn vermoeden hebben huwelijk en gezin er nooit zo goed voor gestaan als tegenwoordig. Het huwelijk werd namelijk niet slechter, maar de verwachtingen eraan hoger!...

Maar Germaine Greer blijkt er anders over te denken. Voor haar is het zeer aannemelijk dat het moderne gezin, door antropologen het atoom-gezin genoemd, vermoedelijk de kortstondigste vorm van familieband is die ooit heeft bestaan. Dit in tegenstelling tot de stamfamilie van weleer die Greer als zeer positief beoordeelt. De stam-familie waarin alle leeftijden vertegenwoordigd waren, zodat kloven tussen de generaties eenvoudig geen kans kregen te ontstaan...

De sociologe Mary Farmer schrijft dat allerlei pogingen om het huwelijk af te schaffen, die van Rusland in 1917 incluis, zijn mislukt en dat in haar ogen de kibboetsim in Israël ook niet alles-oplossend zijn. In haar boek over het gezin (Spectrum 1971) gaat het haar om het menselijk gedrag, voorzover dit verband houdt met gezin en huwelijk om zo tot een beter begrip te komen van de processen die in de maatschappij gaande zijn. Dit begrip zou de ontwikkeling en verwezenlijking van een rationele en doeltreffende sociale politiek kunnen vergemakkelijken...

Hoe veel decenniën lang is het huwelijk niet „hetzelfde" gebleven. Alleen al door de beleving van het huwelijk van zijn ouders, hoe gebrekkig eventueel ook, en hoe weinig inspirerend, was men er goeddeels op voorbereid hoe het straks allemaal voor zichzelf en zijn partner zou worden. Huwen was huwen en dat betekent in feite hard werken en kinderen krijgen, liefst veel. Nu kunnen we dat nauwelijks meer beweren.

Dan is het des te angstwekkender dat de trouwlustigen van nu zo slecht zijn voorbereid op wat hen te wachten staat. En dat in allerlei opzichten. Zelfs zij die in het officieel-gaan-trouwen meer willen zien dan alleen het boterbriefje halen, beseffen meestal – of laten we liever zeggen beleven – heel weinig, welk een grote betekenis hun gezamenlijk optreden naar buiten, maatschappelijk en sociaal gezien, heeft. Zou er anders misschien minder lichtvaardig getrouwd worden?...

De vraag rijst regelmatig of al de verschillende soorten van leefgroepen te verkiezen zouden zijn boven het instituut huwelijk en gezin.
Het antwoord op deze vraag, aldus van Ussel, hangt af van de waarden waarmee we willen meten. Een instituut is geen waarde op zich, of het nu het huwelijk, het gezin of de leefgroep is.

DIC-map te bestellen: De Horstink, Kon. Wilhelminalaan 17, Amersfoort.
Prijs *f* 13,50.

J.M.

LEZINGEN-CURSUSSEN

De vrouw als woonkonsument

Deze serie van 8 avonden is opgezet in de vorm van een kursus, maar is ook per avond toegankelijk voor geïnteresseerden. De samenwerkende organisaties, Humanistisch Verbond Den Haag en Milieugroep Den Haag menen door middel van deze kursus een informatieve bijdrage te kunnen leveren aan „Het jaar van de vrouw".
U betaalt *f* 10,— voor de acht avonden, een gratis informatiemap over wonen wordt u de eerste avond verstrekt. Wilt u slechts enkele avonden volgen dan betaalt u *f* 2,50 per avond. De avonden worden gehouden in het Humanistisch Centrum, Laan van Copes van Cattenburch 72, Den Haag, tel. 070-645595.

De acht avonden:
1. **dinsdag 21 januari:** De heer C. M. Hamer, lid d'Ooievaar over „Renovatie" (verbetering, vernieuwing oude woningen en buurten).
2. **dinsdag 4 februari:** De heer H. J. Bos, direkteur Plantsoenendienst Den Haag over „Het openbaar groen nu en in de toekomst".
3. **dinsdag 18 februari:** Marianne Ohr e.a. Dolle Mina Den Haag over „Gemeenschappelijke woonvoorzieningen".
4. **dinsdag 4 maart:** Forum van 4 leden over „waterverontreiniging in en om het huis".
Leden: Mw. drs. M. Epema, lid Tweede Kamer PvdA.
Dr. H. L. Golterman, direkteur van het Limnologisch Instituut te Nieuwersluis.
De heer C. Vleuten, lid Miljeu-aktiegroep.
Mr. A. Warburg, Rijkswaterstaat.
Op deze avonden zullen door dr. H. L. Golterman ook enige dia's vertoond worden.
5. **dinsdag 18 maart:** De heer H. Uilenburg, binnenhuis-architekt over „Lekker IJgenweis Wonen".
6. **dinsdag 1 april:** Dr. J. van Londen, over Gezinsaspekten; kinderen en wonen.
7. **dinsdag 15 april:** Avond over de juridische aspekten rond „De vrouw als woonkonsument".
8. **dinsdag 22 april:** a. Rollenspel „De vrouw als woonkonsument".
b. Evaluatie van de kursus o.l.v. Jack Tsang (vormingswerk Humanistisch Verbond).

Help een kind in Vietnam

Dit is Nguyên Thi Gái, 8 jaar oud. Zij woont in Thùa Thién bij haar grootvader. In de loop van de oorlog heeft zij allebei haar ouders verloren. Haar grootvader probeert nu voor haar te zorgen, maar hij heeft daar zelf niet de middelen voor. Alleen al in Zuid-Vietnam zijn er minstens 500.000 van die weeskinderen. En dan zijn er nog 2 miljoen halfwezen.
Misschien is het nuttig, dat in ons land gedebatteerd wordt over het verschil tussen welvaart en welzijn. Maar het lijkt een nogal wrang probleem voor een volk als dat van Zuid-Vietnam, dat door een eindeloze oorlog langzamerhand totaal ontredderd is. Daar zijn nu bijv. 500.000 weeskinderen, zoveel dat het helpen bijna onbegonnen werk lijkt. Gelukkig zijn er mensen die de gemakkelijke „druppel-op-een-gloeiende-plaat-theorie" niet aksepteren. Door een maandelijkse bijdrage van *f* 20,— dragen zij de kosten voor voeding, kleding en scholing van een weeskind.
Momenteel nadert het aantal Nederlandse adoptie-ouders de 3000.
Wanneer u een „financiële adoptie" wilt aangaan, ontvangt u een foto van het kind, en de belangrijkste gegevens over de situatie waarin het verkeert.
Inlichtingen: Komitee voor Vietnamese Weeskinderen, Postbus 4300, Haarlem. Postgiro: 29.57.129 t.n.v. penn.mr.

Uit de Gemeenschappen

Gemeenschap Haarlem

Bijeenkomst op **donderdagavond 23 januari 1975** in Hotel Lion d'Or, Kruisweg 36 te Haarlem (nabij Station) waar prof. dr. E. W. Hommes en dr. C. W. Rietdijk zullen discussiëren over „Het zoeken naar oplossingen voor de overlevingsproblematiek". Aanvang 8 uur precies. Zaal open half acht. Belangstellenden van harte welkom.

„HALF WAKKER"
verkenning in de humanistische psychologie
Deze vier gebundelde radio-lezingen zijn te verkrijgen door storting of overschrijving van *f* 5,— op postgiro no. 58 t.n.v. de Humanistische Luisterkring, Utrecht, met vermelding waarvoor het bedrag bestemd is.

Voor de Afdeling Amsterdam van de vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte spreekt in Krasnapolsky op zondagochtend 19 januari 1975, 10.30 uur:
Piet Spigt, oud-hoofdbestuurslid van de vrijdenkersvereniging „De Dageraad"; hoofdbestuurslid van het Humanistisch Verbond; redacteur van het driemaandelijks tijdschrift voor wetenschap en cultuur „Rekenschap" (een uitgave van de Humanistische Stichting Socrates) over: **Rationeel Humanisme.**

VERHUISBERICHT

STICHTING HIVOS

Binnenkort zal de Stichting HIVOS een nieuw pand betrekken. Wij hadden u natuurlijk gewoon een adreswijziging kunnen sturen. Maar wij wilden u graag ook de reden voor onze verhuizing vertellen.

Vorig jaar richtte HIVOS de Stichting Afzetbevordering van Artikelen uit Landen in Ontwikkeling (ABAL) op. De Stichting ABAL koopt haar artikelen direkt van ko-operaties en andere autochtone ontwikkelingsorganisaties – zonder tussenkomst van de handel – en verkoopt deze in Nederland. Op deze wijze wil ABAL de ambachtslieden in de ontwikkelingslanden een direkt afzetkanaal bieden, hetgeen zij zo broodnodig hebben. Met het oog op de arbeidsmarkt in de ontwikkelingslanden verkoopt ABAL arbeidsintensieve, met de hand gemaakte produkten. De winst, die ABAL maakt, wordt voor tweeërlei doeleinden gebruikt: ten eerste voor investeringen in voorraden, zodat kontinuïteit in de produktie van de ko-operaties wordt verkregen; ten tweede voor een projektenfonds, waaruit de ko-operaties kunnen putten voor noodzakelijke investeringen in produktieverbetering en gereedschappen, die zijzelf niet kunnen opbrengen.

U begrijpt, dat onze kleine kantoorruimte niet de geëigende plaats is voor een stichting, die in goederen handelt. Denkt u alleen al aan de opslag van onze voorraden! En zo zagen HIVOS en ABAL zich genoodzaakt naar een ander pand om te zien.

VERHUISBERICHT

STICHTING ABAL

Eind januari 1975 is het zover. Dan zullen wij verhuizen naar:

Huygenspark 37, Den Haag.

tel: HIVOS		**tel. ABAL**
070-182782	tot 1 april 1975	070-182727
070-882264	na 1 april 1975	070-882265

Het nieuwe pand omvat kantoorruimten, een expositieruimte, een garage, een magazijn en een winkeltje. In de maanden voorafgaande aan de verhuizing wordt het pand door vakmensen, personeel en vrijwilligers opgeknapt en ingericht. Op vrijdag 31 januari a.s. wordt het pand officieel geopend. Wij nodigen u hierbij gaarne uit de opening welke tussen 16.00–19.00 uur zal plaatsvinden, bij te wonen.

INGEZONDEN BRIEVEN

Baader-Meinhoff

Zeer geïnteresseerd hebben wij vanmorgen naar de radio uitzending van ons Verbond geluisterd, die wij van een bijzonder goed gehalte vonden.
Ook wij zijn van mening dat, hoewel enerzijds op de uitoefening van ons strafrecht wel kritiek is te leveren als zijnde onvoldoende, anderzijds een toepassing als in het geval Baader-Meinhoff ontoelaatbaar moet worden geacht. Een onderwerp wat beslist meer aandacht verdient dan er tot nu toe aan besteed werd. Het gaat n.l. ons allen aan; zo niet nú dan toch zeker in de toekomst. De geschiedenis zou zich n.l. kunnen herhalen.
Het is een voor ieder duidelijke zaak dat wij ons in steeds toenemende mate bevinden in het tijdperk van de buitenparlementaire akties die door steeds meer groepen worden aangepakt en waarbij ook steeds hardere akties worden toegepast. Als niet de boeren de wegen versperren, doen de chauffeurs dit wel en zelfs de artsen schijnen harde akties te willen ondernemen.
Ook de Baader-Meinhoff groep is steeds hiervan uitgegaan.
Het ongelukkige is dat men met harde akties, praktisch altijd mensen treft, die part noch deel hebben aan het konflikt en in veel gevallen zelfs minder of meer sympathiek staan tegenover de groep die zich in de verdrukking voelt. Juist door deze mensen onaangenaam te treffen of zelfs in hun emplooi te hinderen, zelfs ze er mede in te sleuren, maakt men maar al te licht vijanden van wie we eens vrienden waren en groeit er naar alle kanten steeds meer verwijdering. Wat in z'n algemeenheid alleen maar een groot verlies is ook al heeft men dan in kwestie z'n zin gekregen. (Weten af te dwingen).
Ook de Baader-Meinhoff groep verspeelt door haar wijze van optreden nu precies de sympatie van zovele duizenden, die ze juist zo nodig heeft in haar strijd voor maatschappelijke hervorming. Dat uit de steeds grotere verwijdering tussen bepaalde bevolkingsgroepen uiteindelijk een soort sociale revolutie zal ontstaan lijkt mij een fout die voortkomt uit gebrek aan politiek inzicht. Veel eerder mag worden verwacht dat weer de roep om een sterke man zal toenemen en ultra-rechts op een gegeven moment de macht zal grijpen met onderdrukking van alles wat tegen hen is. En dan is de herhaling van de geschiedenis uit de dertiger jaren een feit en het onheil onafwendbaar.
Iedere partij of groep zal moeten bedenken dat men om wat te bereiken op het politieke vlak eerst getracht moet worden die mensen, waarvan wordt aangenomen dat ze tot maatschappelijke medestanders kunnen worden gerekend, te overtuigen van de noodzaak tot herziening van b.v. het maatschappelijk stelsel en ze zó te maken van medestanders tot medestrijders.
Dat daarbij in individuele gevallen wel eens iets uit de hand kan lopen en tot daden leidt die feitelijk door iedereen worden betreurd is begrijpelijk en ook wel vergeeflijk. Maar om massale berovingen, gijzelingen en moorden als geregelde strijdmethode te kiezen is een m.i. onvergeeflijke fout, waarmee je niet alleen je „medestanders in principe" van je vervreemdt, maar ook je tegenstanders verleidt tot het toepassen van wraakakties inplaats van rechtsakties, die evenmin vergeeflijk zijn maar toch wel iets begrijpelijk. Niet ieder mens is in staat opwellende gevoelens ogenblikkelijk door reëel denken te corrigeren. Een faktor waarmee je óók rekening dient te houden als je niet te accepteren strijdmethoden als norm gaat stellen. Iets wat m.i. in onze tijd veel te weinig wordt gedaan.

P. Blauw, Well (L

Taalgebruik „Humanist"

Toen wij opgeleid werden aan de universiteit voor het ambt van schoolmeester, gaf onze professor ons o.a. de volgende raad: „Richt je peil van lesgeven op één na de domste; bij een toespraak richt je je tot die dove dame op de laatste rij; en gebruik een taal, die ook de dienstmeid (die had je toen nog!) begrijpt".
Hieraan moet ik altijd denken, als ik weet, dat het Hum. Verbond graag veel leden heeft, omdat ieder mens, gestudeerd of niet, lid van het verbond kan worden, op grond van zijn menszijn, en als ik dan de zelfs voor mij vaak moeilijke taal van „Humanist" moet verwerken. De taal van uw blad is alleen genietbaar voor gestudeerden en dus niet op zijn plaats.
Een voorbeeld: 15.12.74 blz. 4 tweede kolom, onderaan:
„Inkonsistente bejegening van kinderen, double-bind relaties, overprotektie, zondebokvorming, machtsstrijd, verzwegen ruzies enz. vormen de bron van naar duur en verschijningsvorm sterk variabele pathologieën", en iets verder: „Niet minder dan 25% van de respondenten rapporteerden ernstige relatieproblemen in het gezin..."
Dit is een stukje vaktaal, waar je als leek zonder kennis van vreemde woorden gewoon niet uitkomt. Bovendien vraag ik me af, of „inconsistent" hier juist gebruikt is, waarschijnlijk is bedoeld: willekeurig wisselende bejegening.
Men antwoorde nu niet, dat het gebruik van vaktermen onvermijdelijk is. Humanist is geen vakblad voor sociologen, maar een algemeen vormend blad voor huismoeders en -vaders, voor allen, die hun weg door het leven buiten de kerk om willen vinden.
Zelfs vertaald in het Nederlands zijn bovengenoemde zinnen nog moeilijk genoeg: „Als kinderen de ene dag geheel anders behandeld worden dan op de andere, als het kind van twee mensen tegelijk houdt (is dat bedoeld met double-bind?), veel te veel beschermd wordt, (zondebokvorming is hier niet eens duidelijk: geven de ouders elkaar de schuld in bijzijn van het kind? of krijgt het kind van alles de schuld?), als het kind misbruikt wordt in de strijd om de macht tussen de ouders, als op de achtergrond onuitgesproken ruzies invloed uitoefenen, dan ontstaan er in duur en vorm zeer uiteenlopende ziekten".
Hier voelt men meteen, dat iedere uitdrukking in die zin op een eigen hoofdstuk in een leerboek voor opvoedkunde slaat en dus veel te veel kennis bij de lezer veronderstelt.
Verder lijkt mij het woord „pathologie" verkeerd gebruikt, bedoeld is „ziekte" en niet „ziekteleer".
De tweede zin kan ook vertaald worden: „25% van hen die antwoordden meldden ernstige moeilijkheden in de omgang in het gezin..."
Genoeg tot zover. Zou daar nu niet iets aan te doen zijn? Heel deze tijd smult van de vreemde woorden. Het Nederlands in de kranten lijkt meer Engels dan Nederlands, terwijl dat niet nodig is.
Door dit taalgebruik vervreemdt men de eenvoudige lezer van het Verbond.

R. Slot, Axel

Nawoord redactie: We zijn het helemaal met u eens en zullen ons best doen een voor ieder begrijpelijke taal te schrijven.

Buitenlanders

In de Humanist van 15-12-'74 schrijft de heer Slot over „De buitenlanders in Nederland".
In deze brief komt de volgende passage voor:

„Krijgen zij (de buitenlanders) werk, dan verdringen zij onze arbeider. Zij doen het vuile werk en worden daardoor vanzelf het nieuwe proletariaat, waarboven de Nederlander zich verheven voelt.
(Met een bedenkelijk bijverschijnsel: de Nederlandse arbeider „gebruikt" dus de buitenlander voor het vuile werk, buit hem dus uit...").

Volgens de heer Slot verdringt de buitenlandse arbeider „onze arbeider" en vervolgens buit „onze arbeider" de buitenlander uit. Hoe is dat mogelijk?
Maar bovendien: wie gebruikt nu eigenlijk die buitenlander? Wie buit hem uit? Ik dacht dat er heel andere personen, of misschien is het juister te spreken van instanties, zijn dan „onze" arbeider, die de buitenlander uitbuit.
Wie heeft die buitenlandse arbeider hier naar toe gehaald en waarvoor?
Is het niet veeleer zo, dat de buitenlandse arbeider wordt uitgebuit door diegene die hem hierheen heeft gehaald? En wordt niet door middel van die buitenlandse arbeider „onze" arbeider uitgebuit?
Verder schrijft de heer Slot over: geen buitenlanders meer toelaten, hier gevestigde terugsturen naar onderbevolkte gebieden. Dan wel ontwikkelingshulp geven.
Over die ontwikkelingshulp staat in dezelfde Humanist een zeer leerrijk artikel waaruit wel blijkt dat dit niet zo'n eenvoudige zaak is.
„De ontwikkelingslanden zegt de heer Slot hebben ruimte dus ook toekomst".
Voor hem is „ruimte" dus synoniem aan „toekomst". Een eigenaardige stelling.

B. Schuurman, Hengelo

Bevolkingsgroei

Zowel dhr. R. Slot als dhr. J. Groot wijzen in hun artikel over respectievelijk de buitenlandse arbeiders en het abortusvraagstuk op de beangstigende bevolkingsgroei. Zij zijn gelukkig de enige niet die aan deze laatste aandacht schenken. Ik denk hierbij b.v. aan de Nationale Konferentie Overlevingsproblematiek die wordt georganiseerd door ons Verbond, en waarop de bevolkingsproblematiek alle aandacht zal krijgen.

Toch kan men helaas nog steeds niet zeggen dat het overbevolkingsgevaar over het geheel genomen de aandacht krijgt die het verdient. Integendeel! Zowel overheid als massacommunicatiemiddelen schieten op dit punt op een hoogst ernstige wijze tekort. En dat nog wel terwijl het geboortecijfer in ons land weer een stijgende tendens vertoont. Een gevolg van dit verzuim is o.m. dat het Nederlandse publiek zich over het algemeen nog altijd niet realiseert dat de steeds groter wordende bevolkingsdruk een (mede)hoofdoorzaak is van veel ellende. Om slechts een greep te doen: milieuverpesting, (lucht)verkeerslawaai, onvoldoende verkeers-, recreatie- en onderwijsvoorzieningen, daling van het algemeen welbevinden, toenemende agressie en criminaliteit door te hoge bevolkingsdichtheid („apenrotssyndroom"). Dit alles ondanks enorme en aanhoudende belastingverhogingen.

Het bevolkingsgetal blijft constant bij een gemiddelde van 2,1 kind per gezin. Dit betekent dus: het is absoluut noodzakelijk dat er per gezin niet meer dan hoogstens twee kinderen geboren worden.

Een betere verbreiding van inzicht in de verschillende aspecten van het bevolkingsvraagstuk en in de alarmerende gevolgen van een te hoge bevolkingsdruk is bijzonder noodzakelijk. Met dit doel is de **Stichting Welzijn en Bevolkingsgroei** in het leven geroepen. Deze streeft geen politieke doeleinden na en heeft dan ook geen binding met enige politieke partij. De contributie bedraagt minimaal *f* 15,— per jaar (studenten *f* 10,—). Voor dit bedrag ontvangt men tevens gratis het tijdschrift „Tal en Last". Proefnummers zijn verkrijgbaar bij ir. R. van Hasselt, Voorsterweg 158 te Tonden 6512.

Mocht u besluiten mede te werken aan het zo sterk mogelijk maken van deze Stichting, dan wordt u verzocht uw bijdrage te storten op postrekening 609526 t.n.v. „Stichting Welzijn en Bevolkingsgroei" te 's-Gravenhage.

D. van der Kellen, Delft

Nationale konferentie Overlevingsproblematiek van het Humanistisch Verbond

op zaterdag 8 en zondag 9 februari 1975 in het Groothandelsgebouw te Rotterdam.

VOORLOPIG PROGRAMMA

Zaterdag 8 februari

's morgens:
(1) Mevrouw Irene Vorrink, Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne zal de konferentie openen met een rede waarin zij haar visie op het (te voeren) beleid uiteen zet.
(2) Vervolgens zal de problematiek die de Club van Rome aan de orde heeft gesteld door een terzake kundig spreker worden toegelicht.

's middags:
(3) Er zullen dan drie sub-thema's aan de orde komen:
— **Bevolkingspolitiek** — Inleider: Dr. Ir. H. Hoestra
— **Naar een ekonomie van materiële versobering** — Inleider: Dr. R. Huetink
— **Eko-ethiek: kontouren van een toekomstige maatschappelijke leefwijze** — Inleider: Prof. Dr. P. Thoenes.

's avonds:
(4) Films, boeken, affiches, tentoonstelling: „Samen overleven"; gelegenheid tot informatie contacten.

Zondag 9 februari

's morgens:
(5) Bespreking door de deelnemers, in drie groepen, van het ekologievraagstuk. Doel: het formuleren van een aantal beleidsadviezen.

's middags:
(6) Samenvatting van de konklusies door Prof. Dr. Enno Hommes.
(7) Prof. Dr. Johann Galtung, Zweeds socioloog van wereldfaam, heeft in principe toegezegd zijn mondiale visie op de overlevingsproblematiek te geven.

Aanmelding voor deelneming: Uitsluitend schriftelijk. Gezien de beperking die een zinvolle gedachtenwisseling aan het aantal deelnemers oplegt, wordt men verzocht slechts in te schrijven wanneer men aan de gehele konferentie wil deelnemen.
Registratie vindt plaats in volgorde van binnenkomst totdat het maximaal aantal te plaatsen deelnemers is bereikt.

Kosten: De toegang tot de conferentie is gratis. Reis- en verblijfkosten komen uiteraard voor rekening van de deelnemers.

in dit nummer:

Informatie-adressen
pag. 2
Hoofdbestuur
pag. 2
Commentaar op Humanistisch Perspectief
pag. 3
„LEZEN"
pag. 4
Het gezin en andere samenlevingsvormen
pag. 5
Lezingen - cursussen
pag. 6
Stichting HIVOS - Stichting ABAL
pag. 6
Ingezonden brieven
pag. 7
Nationale konferentie Overlevingsproblematiek Humanistisch Verbond
pag. 8

(advertentie)

Neem een abonnement op

REKENSCHAP

het voortreffelijke driemaandelijkse tijdschrift voor wetenschap en cultuur

Uitgave van de Humanistische Stichting Socrates
Redactie en Administratie: Postbus 114 Utrecht

Abonnementsprijs: *f* 27,50 per jaar

Een exemplaar van het laatst verschenen nummer wordt u op aanvrage gaarne ter kennismaking toegezonden